

Tyrkisk Hjelpearke – Nivå I

Alfabetet, vokalharmoni, grunnleggende grammatikk og presens — LK20

Det tyrkiske alfabetet

29 bokstaver

Tyrkisk bruker det latinske alfabetet med noen tilleggsbokstaver:

Bokstav	Uttale	Eksempel
A a	som norsk a	at (hest)
B b	som norsk b	bal (honning)
C c	som "dj"	cam (glass)
Ç ç	som "tsj"	çay (te)
D d	som norsk d	dal (gren)
E e	som norsk e	ev (hus)
F f	som norsk f	fil (elefant)
G g	hard g	göl (innsjø)
Ğ ğ	stum/forlenger	dağ (fjell)
H h	som norsk h	hal (tilstand)
I ı	myk i (uten prikk)	ırmak (elv)
İ i	som norsk i	it (hund)
J j	som fransk j	jandarma
K k	som norsk k	kal (bli)
L l	som norsk l	lale (tulipan)
M m	som norsk m	masa (bord)
N n	som norsk n	ne (hva)
O o	som norsk o	on (ti)
Ö ö	som norsk ø	öğrenci
P p	som norsk p	para (penger)
R r	rullet r	renk (farge)
S s	som norsk s	su (vann)
Ş ş	som "sj"	şeker (sukker)
T t	som norsk t	top (ball)
U u	som norsk u	un (mel)
Ü ü	som norsk y	üzüm (drue)
V v	som norsk v	var (finnes)
Y y	som norsk j	yol (vei)
Z z	som norsk s (stemt)	zor (vanskelig)

Vokalharmoni

Vokalharmoni er grunnleggende i tyrkisk. Vokaler i suffikser tilpasser seg ordets siste vokal.

Vokalgrupper

	Bakre	Fremre
Urundet	a, ı	e, i
Rundet	o, u	ö, ü

2-veis vokalharmoni (e/a)

Suffikser med e/a følger:

- **e** etter fremre vokaler (e, i, ö, ü)
- **a** etter bakre vokaler (a, ı, o, u)

Eksempel: -de/-da (lokativ)
evde (i huset), okulda (på skolen)

4-veis vokalharmoni (i/ı/u/ü)

Suffikser med i/ı/u/ü følger:

Siste vokal	Suffiks
e, i	i
a, ı	ı
o, u	u
ö, ü	ü

Eksempel: -ler/-lar, -lik/-lık/-luk/-lük

Substantiv

Flertall

-ler (etter e, i, ö, ü)

-lar (etter a, ı, o, u)

Eksempler:

ev → evler (hus)

kitap → kitaplar (bøker)

Enkle kasussuffikser

Kasus	Suffiks	Bruk
Nominativ	(ingen)	subjekt
Lokativ	-de/-da	i, på
Ablativ	-den/dan	fra

Eksempler:

ev (hus) → evde (i huset), evden (fra huset)

Merk: Q, W og X finnes ikke i tyrkisk.

Verbkonjugasjon

Infinitiv

Alle verb ender på **-mek** eller **-mak**:

- gelmek (komme)
- yapmak (gjøre)
- görmek (se)
- okumak (lese)

Verbstamme

Fjern -mek/-mak fra infinitiv:

gelmek → gel-, yapmak → yap-

Personendelser

	Etter kons.	Etter vokal
ben (jeg)	-(i)m	-m
sen (du)	-sin	-sin
o (han/hun)	—	—
biz (vi)	-(i)z	-z
siz (dere)	-siniz	-siniz
onlar (de)	-ler	-ler

Presens (-iyor)

Stamme + **-iyor** + personendelse

Person	gelmek
ben	geliyorum
sen	geliyorsun
o	geliyor
biz	geliyoruz
siz	geliyorsunuz
onlar	geliyorlar

Merk: Hvis stammen ender på vokal, faller vokalen bort:
beklemek → bekliyor

Agglutinasjon grunnleggende

Tyrkisk er et agglutinerende språk – grammatisk informasjon legges til ved hjelp av suffikser.

Enkle suffikser

Suffiks	Betydning
-li/-lı/-lu/-lū	med, fra
-siz/-süz/-suz/-süz	uten
-ci/-cı/-cu/-cū	yrke

Eksempler:

İstanbul (fra Istanbul)
susuz (uten vann)
gazeteci (journalist)

Tallord

Grunntall 1-10

Nr	Tyrkisk	Nr	Tyrkisk
0	sıfır	6	altı
1	bir	7	yedi
2	iki	8	sekiz
3	üç	9	dokuz
4	dört	10	on
5	beş		

Tital

10	on
20	yirmi
30	otuz
40	kırk
50	elli
60	altmış
70	yetmiş
80	seksen
90	doksan
100	yüz

Eksempler:

21 = yirmi bir
55 = elli beş

Spørsmål

Spørsmålspartikkel (mi/mı/mu/mü)

Spørsmålspartikkelen skrives separat og følger vokalharmoni:

- Geliyor **musun**? (Kommer du?)
- Türk **müsünüz**? (Er dere tyrkisk?)

Spørreord

Tyrkisk	Norsk
ne?	hva?
kim?	hvem?
nerede?	hvor?
ne zaman?	når?
nasıl?	hvordan?
neden?	hvorfor?
kaç?	hvor mange?

Eksempler:

Adın ne? (Hva heter du?)
Nerelisin? (Hvor er du fra?)

Nyttige fraser

Hilsener

- Merhaba – Hei
- Günaydın – God morgen
- İyi günler – Ha en god dag
- İyi akşamlar – God kveld
- İyi geceler – God natt
- Hoşça kal(in) – Ha det (til den som blir)
- Güle güle – Ha det (til den som går)

Høflighetsfraser

- Teşekkür ederim – Takk
- Çok teşekkürler – Tusen takk
- Bir şey değil – Ingen årsak
- Rica ederim – Vær så god
- Lütfen – Vær så snill
- Affedersiniz – Unnskyld

Presentasjon

- Adım ... – Jeg heter ...
- Ben Norveçliyim – Jeg er norsk
- ... yaşıdayım – Jeg er ... år
- Öğrenciyim – Jeg er student

Samtale

- Nasılsınız? – Hvordan har du det?
- İyiyim, teşekkürler – Bra, takk
- Anlamıyorum – Jeg forstår ikke
- Tekrar lütfen – Gjenta, vær så snill

Var og yok

var = det finnes, det er

yok = det finnes ikke

Eksempler:

Su var mı? (Finnes det vann?)
Problem yok. (Ingen problem.)

Var/yok + eiendomssuffiks

- Arabam var. (Jeg har en bil.)
- Zamanım yok. (Jeg har ikke tid.)

Ukedager

Tyrkisk	Norsk
pazartesi	mandag
salı	tirsdag
çarşamba	onsdag
perşembe	torsdag
cuma	fredag
cumartesi	lørdag
pazar	søndag

Kulturkunnskap

Geografi og befolkning

- Hovedstad: Ankara
- Største by: Istanbul
- Befolkning: ca. 85 millioner
- Bro mellom Europa og Asia

Historie

- Det osmanske riket (1299-1922)
- Republikken Tyrkia grunnlagt 1923
- Atatürk – grunnlegger og reformator
- Latinsk alfabet fra 1928

Kultur og tradisjoner

- Gjestfrihet** – çay (te) serveres alltid
- Mat** – kebab, baklava, meze
- Høflighet** – bruk "siz" til eldre
- Sko tas av innendørs

Eksamentips – Nivå I

Fokusområder

- Mestre vokalharmoni (2-veis og 4-veis)
- Konjugere verb i presens (-iyor)
- Bruke enkle kasussuffikser (lokativ, ablativ)
- Bygge enkle setninger med grunnleggende ordforråd
- Stille og svare på enkle spørsmål
- Presentere deg selv og andre

Sjekkliste

- ☐ Riktig vokalharmoni i suffikser
- ☐ Korrekt personendelse på verb
- ☐ Grunnleggende ordforråd
- ☐ Enkle høflighetsfraser